

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

Звіт про результати дослідження

РИНКУ ПОСЛУГ ЗІ ЗБЕРІГАННЯ ЗЕРНА
на території Хмельницької області

2016/2017 маркетинговий рік

Відділ ринків агропромислового комплексу
Департаменту виробничої сфери, фармацевтики та рітейлу

Перший заступник Голови Антимонопольного комітету України —
державний уповноважений
Музиченко Ольга Валеріївна

2021 рік

1. ВСТУП

- (1) До Антимонопольного комітету України (далі – Комітет) надійшла заява¹ товариства з обмеженою відповідальністю сільськогосподарське підприємство «Нібулон» (далі – ТОВ СП «Нібулон», Товариство) щодо порушення державним підприємством «Дунаєвецький комбінат хлібопродуктів» (далі – ДП «Дунаєвецький КХП») законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на **ринку послуг із зберігання зерна на території Хмельницької області** (далі – Ринок).
- (2) З метою всебічного та об'єктивного розгляду Заяви та отримання інформації, яка не може бути надана ТОВ СП «Нібулон», органами Комітету:
 - розпочато дослідження Ринку²;
 - направлено вимоги про надання інформації до суб'єктів господарювання³, що здійснюють діяльність на Ринку.
- (3) Розпорядженням державного уповноваженого від 27 квітня 2017 року № 03/100-р розгляд Заяви зупинено до завершення дослідження Ринку.
- (4) Для досягнення цілей дослідження часовими межами Ринку визначено період із липня 2016 року до червня 2017 року включно (2016/2017 МР).
- (5) **Об'єктами аналізу** в цьому дослідженні є:
 - державне підприємство «Дунаєвецький комбінат хлібопродуктів» (Хмельницька обл., Дунаєвецький р-н, смт Дунаївці, вул. Лермонтова, 1, ідентифікаційний код юридичної особи 00952485)⁴;
 - послуги зі зберігання зерна, які надає ДП «Дунаєвецький КХП».
- (6) **Мета дослідження:**
 - визначення ринкового становища ДП «Дунаєвецький КХП» на Ринку.
- (7) **Завдання дослідження:**
 - визначити структуру Ринку в територіальних межах Хмельницької області та стан конкурентного середовища на ньому;
 - визначити частку ДП «Дунаєвецький КХП» на Ринку;
 - розробити підходи до визначення (встановлення) територіальних (географічних) меж Ринку.

2. ВИЗНАЧЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ

- (8) Правові, економічні та організаційні умови конкурентоспроможного виробництва й формування ринку зерна для забезпечення внутрішніх потреб держави визначені Законом України «Про зерно та ринок зерна в Україні» (далі – **Закон**), який встановлює основні поняття та принципи здійснення господарської діяльності на ринку зерна.
- (9) Правові відносини суб'єкти господарювання при зберіганні зерна встановлюють відповідно до Типового договору складського зберігання зерна, який затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11.04.2003 № 510 «Про затвердження

¹ Заява Товариства від 27.01.2017 № 1201/3-17/59 (вх. Комітету № 8-01/22-АМ від 31.01.2017) (далі - Заява).

² Службова записка Голові Комітету від 18.04.2017 № 126-01/281.

³ До ДП «Дунаєвецький КХП» від 23.03.2017 № 126-26.13/03-3169, Державного агентства резерву України від 23.03.2017 № 126-26.13/03-3168, ДП «Держреєстри України» від 24.03.2017 № 126-29/03-3258, ПАТ «Вікторійське ХПП», ТОВ «Баришевська зернова компанія», Державної продовольчо-зернової корпорації України філії Богданівського КХП, ТОВ «Кононівський елеватор», ТОВ «Хмельницький ЗП», ТОВ «Чорноострівське ХПП», ПрАТ «Закупнянський ХПП», ТОВ «Хмельницький-млин» і ТОВ «Еколінія» від 27.03.2017 № 126-26.3/03-3290.

⁴ Міністерство юстиції України: online.minjust.gov.ua/edr-search.

Порядку випуску бланків складських документів на зерно, їх передачі та продажу зерновим складам та типового договору складського зберігання зерна» (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 08.12.2006 № 1699).

- (10) Постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.2004 № 1569 «Про забезпечення реалізації деяких положень Закону України «Про зерно та ринок зерна в Україні» затверджено Порядок ведення реєстру складських документів на зерно та зерна, прийнятого на зберігання, відповідно до якого реєстрація складських документів на зерно та зерна, прийнятого на зберігання, здійснюється з метою проведення моніторингу ринку зерна і забезпечення його стабільного функціонування, надання юридичним та фізичним особам інформації про прийняте на зберігання зерно та про видані складські документи.
- (11) Забезпечення ведення основного реєстру здійснює його держатель – Мінагрополітики. Адміністратором основного реєстру є державне підприємство «Держреєстри України», що належить до сфери управління Мінагрополітики та, зокрема, має доступ до бази даних реєстру і відповідає за її збереження, видає установам, організаціям та підприємствам дозвіл на користування інформацією, що міститься в основному реєстрі, а також витяги з нього.

3. ВИЗНАЧЕННЯ РИНКОВОГО СТАНОВИЩА ДП «ДУНАЄВЕЦЬКИЙ КХП»

- (12) Визначення монопольного (домінуючого) становища здійснюється в порядку, встановленому Методикою визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженою розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за № 317/6605 (із змінами) (далі – Методика).

3.1. Визначення товарних меж Ринку

- (13) Відповідно до пункту 5.1 розділу 5 Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.
- (14) Відповідно до статті 24 Закону:
 - зерно підлягає зберігання у зернових складах;
 - власники зерна мають право укладати договори складського зберігання зерна на зберігання зерна у зернових складах з отриманням складських документів на зерно, а також зберігати зерно у власних зерноскладах.
- (15) Відповідно до пункту 10 статті 1 Закону **зберігання зерна** – комплекс заходів, які включають приймання, доробку, зберігання та відвантаження зерна.
- (16) **Отже, послуга із зберігання зерна є комплексною та включає в себе приймання, доробку, зберігання та відвантаження зерна.**
- (17) При цьому послуга зі зберігання зерна є необхідною складовою у процесі зберігання зерна, учасники ринку зерна не можуть обійтись без такої послуги або замінити її іншою послугою.
- (18) Отже, товарними межами ринку є послуги зі зберігання зерна.

3.2. Визначення часових меж Ринку

- (19) Відповідно до пункту 7.1 розділу 7 Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило - рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-

грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.

- (20) Характерною особливістю ринків сільськогосподарської продукції є їх виражена сезонність. Тому для таких ринків часові межі доцільно встановлювати як маркетинговий період.
- (21) Відповідно до пункту 2.7 статті 2 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» маркетинговий період – період, який розпочинається з місяця, у якому починає поставлятися (продаватися) окремий вид продукції рослинництва відповідного врожаю, та закінчується останнім числом місяця, що передує місяцю, в якому починає поставлятися (продаватися) такий самий вид продукції рослинництва наступного врожаю. Для інших видів сільськогосподарської продукції маркетинговий період дорівнює одному бюджетному (фінансовому) року.
- (22) Постачання зерна на зернові склади починається в період масового збирання врожаю, зокрема в Україні це липень. Тому прийнято вважати, що маркетинговий період на ринку зерна розпочинається 01 липня і завершується 30 червня наступного року (до початку збору нового врожаю).
- (23) Враховуючи матеріали заяви, стали структуру товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами, для досягнення цілей дослідження часовими межами Ринку визначено період із липня 2016 року до червня 2017 року включно (2016/2017 МР).

3.3. Розроблення підходів і подальше визначення на їх основі територіальних (географічних) меж Ринку та основних учасників Ринку

3.3.1. Визначення суб'єктів зберігання зерна, які протягом 2016/2017 МР діяли в межах Хмельницької області

- (24) Відповідно до пункту 4.4 розділу 4 Методики перелік основних продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) може складатися шляхом визначення суб'єктів господарювання, які мають значущі обсяги продажу (постачання, виробництва), придбання (споживання, використання) товарів (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території.
- (25) Законом визначено перелік суб'єктів господарювання, які визнаються учасниками ринку зерна.
- (26) Суб'єктами ринку зерна, зокрема, є:

суб'єкти виробництва зерна – власники, орендарі та користувачі земельних ділянок, які використовують їх для виробництва зерна (стаття 6 Закону);

суб'єкти зберігання зерна – зернові склади (елеватори, хлібні бази, хлібоприймальні, борошномельні і комбікормові підприємства), суб'єкти виробництва зерна, які зберігають його у власних або орендованих зерносховищах, та інші суб'єкти господарювання, які беруть участь у процесі зберігання зерна (стаття 7 Закону);

Аграрний фонд⁵ та інші суб'єкти державних заставних закупівель зерна та державної аграрної інтервенції (стаття 5 Закону);

інші суб'єкти господарювання, які діють на ринку зерна (стаття 5 Закону).

⁵ Аграрний фонд є державною спеціалізованою установою, уповноваженою Кабінетом Міністрів України провадити цінову політику в агропромисловій галузі економіки України (стаття 9 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України»).

- (27) Отже, учасниками ринку послуг зі зберігання зерна є:
надавачі (виконавці) послуг – суб'єкти зберігання зерна та
замовники послуг – суб'єкти виробництва зерна, Аграрний фонд та інші суб'єкти державних заставних закупівель зерна та державної аграрної інтервенції, інші суб'єкти господарювання, які діють на ринку.
- (28) З метою визначення суб'єктів зберігання зерна, які діють у межах Хмельницької області, Комітет надіслав до державного підприємства «Держреєстри України» (далі – ДП «Держреєстри України») вимогу про надання інформації⁶.
- (29) У відповідь на вказану вимогу ДП «Держреєстри України»⁷ надало перелік зернових складів у межах Хмельницької області, які були підключені до основного реєстру складських документів на зерно та надавали послуги зі зберігання зерна протягом 2016 – 2017 років.
- (30) Крім того, встановлено, що на території Хмельницької області розміщено елеватор філії «Смотрич» ТОВ СП «НІБУЛОН», яке також є суб'єктом зберігання зерна Хмельницької області⁸.
- (31) Отже, відповідно до наданої інформації, протягом 2016 – 2017 років на Ринку в межах території Хмельницької області здійснювали господарську діяльність **38 суб'єктів господарювання, які володіли (володіють) 58 зерновими складами різної місткості**.
- (32) Карта Хмельницької області з нанесеними на неї суб'єктами зберігання зерна (згідно з даними ДП «Держреєстри України») додається (див. додаток).
- (33) При цьому протягом 2016 – 2017 років, зокрема, зерно пшениці зберігалось на 47 зернових складах, які знаходились у власності 30 суб'єктів господарювання.

3.3.2. *Визначення територіальних (географічних) меж Ринку*

- (34) Відповідно до пункту 6.1 розділу 6 Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів товарної групи), є неможливим або недоцільним.
- (35) Під час проведення дослідження розроблено підходи до визначення (встановлення) територіальних (географічних) меж ринку виходячи з його специфіки. Враховуючи залежність споживчого попиту від логістичних витрат, Комітетом встановлено, що визначення територіальних (географічних) меж має ґрунтуватися, у першу чергу, на економічно доцільній відстані перевезення зерна від виробника до місця розташування зернового складу.
- (36) Під час визначення мінімальної території, в межами якої, з точки зору споживача (поклажадавця), доцільно замовляти послугу зі зберігання зерна в суб'єкта господарювання (зернового складу), Комітет базувався на такій інформації:
- регіони (області) України та райони в областях, з яких здійснювалась поставка зерна пшениці;
 - відстань, з якої до зернового складу (суб'єкта господарювання) здійснювалась поставка зерна пшениці;
 - обсяг доставленого зерна, зокрема пшениці, для зберігання.

⁶ Лист Комітету від 24.03.2017 № 126-29/03-3258.

⁷ Лист ДП «Держреєстри України» від 05.04.2019 № 88 (вх. Комітету № 8-126/3393 від 10.04.2017).

⁸ <https://nibulon.com/news/novini-kompanii/smotrich-vidkrito.html>.

- (37) Середньозважена відстань доставки зерна визначена як сума добутків відстані, з якої здійснювалась доставка зерна пшениці на зерновий склад (км), та обсягу зерна пшениці, доставленого на зерновий склад/елеватор (тонни), до загальної суми обсягу зерна пшениці, доставленого на зерновий склад (елеватор) (тонни), за формулою:

$$l_{\text{ср}} = \sum R_n V_n / \sum V_n, \text{ де}$$

$l_{\text{ср}}$ - середньозважена відстань доставки зерна, км;

R_n - відстань, з якої здійснювалась доставка зерна пшениці на зерновий склад/елеватор (зерновий склад), км;

V_n - обсяг зерна пшениці, доставленого на зерновий склад/елеватор для зберігання (тонн).

- (38) Крім того, з метою коректного визначення територіальних меж Ринку Комітетом опитано найближчі за місцем розташування до ДП «Дунаєвецький КХП» суб'єкти зберігання зерна та встановлено, що суб'єкти господарювання (замовники послуг зі зберігання зерна) не зважають на адміністративно-територіальний поділ країни. Зерно може зберігатися як в межах однієї області, так і завозитися із сусідніх областей.
- (39) Отже, замовники послуг зі зберігання зерна (поклажодавці) для отримання цієї послуги обирають суб'єкт зберігання за основним критерієм: місцем розташування зернового складу (з урахуванням логістичних витрат) та місткістю.
- (40) З огляду на зазначене, для виробників зерна доцільно транспортувати зерно на зернові склади, відстань до яких (маршрути перевезень) є мінімальними.
- (41) Враховуючи специфіку споживчого попиту, визначення територіальних (географічних) меж Ринку доцільно проводити шляхом побудови географічної зони, яка визначається як радіус кола навколо зернового складу, до якого суб'єктам господарювання доцільно доставляти зерно/ реалізувати зерно в подальшому:
- з точки зору місця розташування;
- місткості складу.
- (42) Зазначене свідчить, що вибір замовником послуг місця зберігання зерна значним чином впливає на визначення територіальних (географічних) меж ринку.
- (43) Отже, з метою визначення територіальних (географічних) меж Ринку, Комітетом було обрано метод «Районів охоплення»⁹ як такий, що найбільш точно окреслить територію, за межами якої, з точки зору споживача, неможливо або недоцільно замовляти послугу зі зберігання зерна.
- (44) У цьому випадку районом охоплення є коло навколо зернового складу. Район охоплення фактично вказує місце, з якого прибув споживач, а кожна крапка всередині кола – місце знаходження потенційного споживача послуги. Радіус кола збільшується до того моменту, доки споживачі у вказаному районі забезпечують 80 % замовлень послуги зі зберігання зерна¹⁰.

3.3.3. Визначення територіальних (географічних) меж Ринку, в яких діє ДП «Дунаєвецький КХП», та основних учасників Ринку

- (45) З метою визначення мінімальної території, за межами якої, з точки зору споживача (поклажодавця), доцільно замовляти послугу зі зберігання зерна у ДП «Дунаєвецький

⁹ «Райони охоплення» - традиційний метод, який використовує конкурентне відомство Франції (Autorité de la concurrence).

¹⁰ Відповідно до методу «Райони охоплення», який використовує конкурентне відомство Франції (Autorité de la concurrence).

КХП», Комітетом було направлено вимогу про надання інформації до вказаного суб'єкта господарювання, який повідомив:

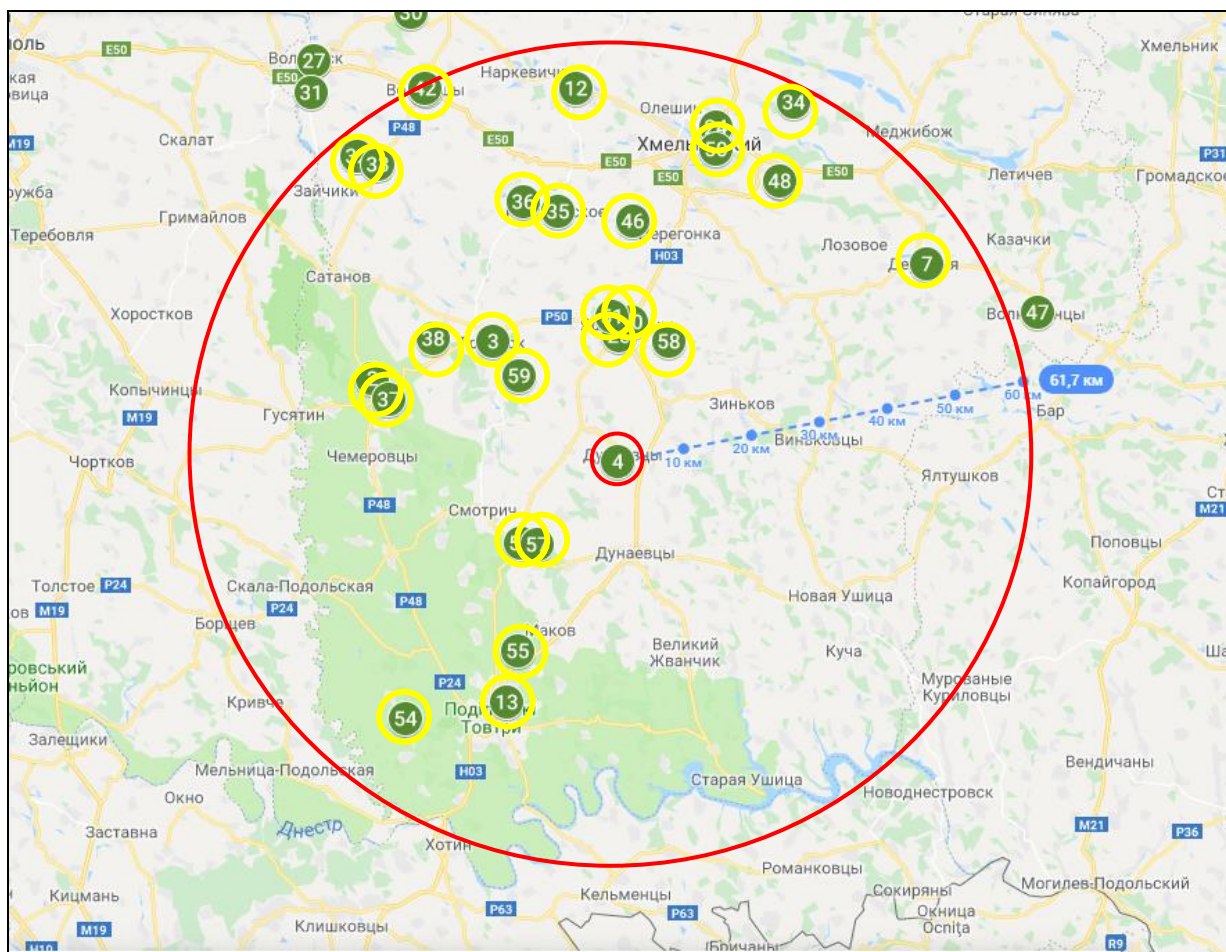
- регіони (області) України та райони в областях, з яких до нього здійснювалась поставка зерна пшениці;
- відстань, з якої до ДП «Дунаєвецький КХП» здійснювалась доставка зерна пшениці;
- обсяг доставленого зерна пшениці для зберігання.

- (46) За результатами аналізу отриманої інформації встановлено мінімальну та максимальну відстань доставки зерна, середньозважену відстань доставки зерна та максимальну місткість зберігання на зерновому складі ДП «Дунаєвецький комбінат хлібопродуктів» (з 01.07.2016 по 30.06.2017) (див. табл. 1).

Таблиця 1

Назва суб'єкта зберігання зерна	Адреса розташування зернового складу	Мінімальна відстань доставки зерна, км	Максимальна відстань доставки зерна, км	Середньозважена відстань доставки зерна, км
ДП «Дунаєвецький КХП»	Хмельницька обл., смт Дунаєвці, вул. Лермонтова, 1	19	275	61,75

- (47) За результатами розрахунків, наведених у таблиці 1, радіусом такого кола (району охоплення) для ДП «Дунаєвецький КХП» прийнято середньозважену відстань доставки зерна до вказаного підприємства – 61,75 км (див. карту):

З карти вбачається, що в межах району охоплення, побудованого навколо зернового складу ДП «Дунаєвецький КХП», розташовано ще 26 зернових складів інших 18 суб'єктів господарювання (інформація наведена в табл. 2).

Таблиця 2

Номер контуру, що наведений на карті	Назва суб'єкта господарювання
2	ПрАТ «Закупнянське хлібоприймальне підприємство»
3	ПрАТ «Городоцький елеватор суффле.»
4	ДП «Дунаєвецький комбінат хлібопродуктів»
7	ПАТ «Деражнянське хлібоприймальне підприємство»
12	ТОВ «Чорноострівське хлібоприймальне підприємство»
13	ТОВ СП «Нібулон»
24	ТОВ «А.Т.К.»
25	ТОВ «Баришівська зернова компанія»
32	ПП «Аграрна компанія 2004»
33	ПП «Аграрна компанія 2004»
34	ПП «Аграрна компанія 2004»
35	ПП «Аграрна компанія 2004»
36	ПП «Аграрна компанія 2004»
37	ПП «Аграрна компанія 2004»
38	ПП «Аграрна компанія 2004»
39	ТОВ «Волочинськ-Агро»
40	ТОВ «Хмельницькхлібопродукт»
42	ТОВ «Агротек-ХПП»
46	ТОВ «Хмельницьк-млин»
48	ПАТ «Державна-продовольчо-зернова корпорація України»
50	ТОВ «Хмельницький зернопродукт»
51	ТОВ «ВВТ Грейн»
54	ПП «Аграрна компанія 2004»
55	ПрАТ «Райз-Максимко»
56	ТОВ «Еколінія»
57	ТОВ «Кононівський елеватор»
58	ПП «Аграрна компанія 2004»

Із вказаного вбачається, що райони охоплення таких зернових складів перетинаються з районом охоплення зернового складу ДП «Дунаєвецький КХП».

- (48) Вказане свідчить про те, що потенційні споживачі, які знаходяться в таких зонах перетину, мають можливість обирати між декількома зерновими складами, у зонах охоплення яких вони знаходяться. При цьому відстань перевезення зерна до будь-якого з таких зернових складів для виробника (поклажодавця) буде економічно доцільною.
- (49) З огляду на зазначене, такі зернові склади будуть один для одного конкурентами у визначених зонах охоплення.
- (50) Отже, територіальними (географічними) межами Ринку, на якому здійснює свою діяльність ДП «Дунаєвецький КХП», є зона охоплення навколо зернового складу з радіусом 61,75 км (наведена на карті) (далі – зона охоплення).

3.4. Визначення обсягу Ринку та часток суб'єктів господарювання на ньому

- (51) Відповідно до пункту 8.1 розділу 8 Методики обсяг ринку, на якому визначається монопольне (домінуюче) становище, визначається як загальний обсяг надходження товару на ринок.
- (52) У рамках цього дослідження загальний обсяг надходження товару на Ринок визначався як потенційний максимально можливий обсяг надання послуг у зоні охоплення, в якій здійснює господарську діяльність ДП «Дунаєвецький КХП».
- (53) Тобто, обсяг ринку визначався виходячи із сукупної місткості зернових складів суб'єктів зберігання зерна, які діють у вказаному районі охоплення.
- (54) З метою визначення вказаної величини, окремо щодо кожного зернового складу конкурентів ДП «Дунаєвецький КХП», які розташовані в зоні охоплення, було розраховано загальну максимальну місткість зернових складів (див. табл. 3).

Таблиця 3

Визначення загальної місткості зернових складів у зоні охоплення

Номер контуру на карті	Назва суб'єкта зберігання зерна	Адреса розташування зернового складу	Загальна потужність зернового складу, тонн	Відсоток у загальному обсязі зернових складів, розташованих у зоні охоплення, %
1	2	3	4	5
2	ПрАТ «Закупнянське хлібоприймальне підприємство»	Хмельницька обл., смт Закупне, вул. Центральна, 28	40 400	3,71
3	ПрАТ «Городоцький елеватор суффле» (правонаступник ПрАТ «Вікторійське ХПП») ¹¹	Хмельницька обл., м. Городок, вул. Щорса, 1	40 000 ¹²	3,68
4	ДП «Дунаєвецький комбінат хлібопродуктів»	Хмельницька обл., смт Дунаєвці, вул. Лермонтова, 1	126 000	11,58
7	ПрАТ «Деражнянське хлібоприймальне підприємство»	Хмельницька обл., м. Деражня, вул. Миру, 74а	25 700 ¹³	2,36
12	ТОВ «Чорноострівське хлібоприймальне підприємство»	Хмельницька обл., смт Чорний острів, вул. Вокзальна, 1	32 000	2,94
13	ТОВ СП «НІБУЛОН» філія «Смолич»	Хмельницька обл., с. Кам'янка, вул. Вокзальна, 11а	66 000	6,07
24	ТОВ «КЛОВ» (належить компанії «А.Т.К.»). АТК - Аграрна технологічна компанія ТОВ «А.Т.К.» ¹⁴	Хмельницька обл., с. Адампіль, вул. Старокостянтинівське шосе, 2	21 900 ¹⁵	2,01

¹¹ Є правонаступником ПрАТ «Вікторійське хлібоприймальне підприємство» (лист ПрАТ «Городоцький елеватор суффле» від 13.07.2017 № 214, вх. № 8-126/6983 від 18.07.2017).

¹² <http://www.soufflet-agro.com.ua/uk/poslugi-elevatoriv/tov-gorodockij-elevator-suffle/>.

¹³ <https://agroxy.com/elevators/hmelnitskaya-obl/derazhnjanske-hpppat>.

¹⁴ <https://agroxy.com/elevators/hmelnitskaya-obl/klov-s-adampil>.

¹⁵ <https://agroxy.com/elevators/hmelnitskaya-obl/klov-s-adampil>.

1	2	3	4	5
25	ТОВ «Баришівська зернова компанія» ¹⁶	Хмельницька обл., смт Ярмолиці, вул. Хмельницька, 55	19 400 ¹⁷	-
32	ПП «Аграрна компанія 2004» ¹⁸	Хмельницька обл. с. Ріпна	3 780	14,36
33		Хмельницька обл. с. Соломна	8 580	
34		Хмельницька обл. с. Шпиченці	6 200	
35		Хмельницька обл. с. Гвардійське	12 500	
36		Хмельницька обл. с. Доброгорща	2 650 ¹⁹	
37		Хмельницька обл. с. Івахнівці	59 700	
38		Хмельницька обл. с. Лісоводи	41 100	
54		Хмельницька обл. с. Лісківці	9 300 ²⁰	
58		Хмельницька обл. с. Сутківці	12 400	
39	ТОВ «Волочиск-Агро»	Хмельницька обл., смт Війтівці, вул. Радянська, 18Б	65 000 ²¹	5,97
40	ТОВ «Хмельницькхлібопродукт» ²²	Хмельницька обл., смт Ярмолиці, вул. Залізнична, 16	24 000 ²³	2,21
42	ТОВ «Агротек-ХПП»	Хмельницька обл., смт Війтівці, вул. Героїв України, 21	65 000 ²⁴	5,97
46	ТОВ «Хмельницьк-млин»	Хмельницька обл., ст. Скібнево, вул. Вокзальна, 5	74 400	6,84
48	ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація України» (Філія «Богданівський КХП») ²⁵	Хмельницька обл., селище Богданівці, вул. Привокзальна, 1	90 000 ²⁶	8,27

¹⁶ Згідно з листом ТОВ «Баришівська зернова компанія» від 18.04.2017 б/н (вх. № 8-126/3753 ел/п від 20.04.2017), на елеваторах зберігається лише зерно власного виробництва та власне зерно, яке буде реалізовано покупцям відповідно до договорів куплі-продажу. Інформації щодо продажу зерна суб'єктам господарювання, не пов'язаним відносинами контролю з ТОВ «Баришівська зернова компанія», у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції», відсутня.

¹⁷ <https://agroxy.com/company/barish-vska-zernova-kompan-ja-jarmolinc>.

¹⁸ Згідно з листом ПП «Аграрна компанія 2004» від 26.07.2017 № 355 (вх. № 8-126/7468 від 31.07.2017), на зернові склади завозився тільки власно вирощений урожай. Але послуги зі зберігання зерна надавались суб'єктам господарювання, не пов'язаним відносинами контролю з ПП «Аграрна компанія 2004» у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

¹⁹ <https://agroxy.com/elevators/hmelnitskaya-obl/pp-agrama-kompanija-2004-s-dobrogorscha>.

<https://elevatorist.com/karta-elevatorov-ukrainy/elevator/491-agramaya-kompaniya-2004-dobrogorscha>.

²⁰ <https://agroxy.com/elevators/hmelnitskaya-obl/pp-agrama-kompanija-2004-s-liskivci>.

²¹ <https://latifundist.com/kompanii/914-volochisk-agro>.

²² <https://usr.minjust.gov.ua/ua/freesearch: 01.02.2018> припинено державну реєстрацію юридичної особи.

²³ <https://elevatorist.com/karta-elevatorov-ukrainy/elevator/1145-yarmolinetkiy-uchastok-kononovskiy-elevator>.

²⁴ <http://www.elevatorist.com/karta-elevatorov-ukrainy/elevator/509-agrotek-hpp>.

²⁵ Згідно з листом від 07.04.2017 № 379 (вх. № 8-126/3609 від 14.04.2017), «Богданівський КХП» є філією ПАТ «ДПЗКУ», відокремленим підрозділом, не має статусу юридичної особи та здійснює свою діяльність від імені товариства і в межах повноважень, встановлених Положенням та Статутом товариства.

²⁶ <https://www.pzcu.gov.ua/ua/branches/westregion/37>.

1	2	3	4	5
50	ТОВ «Хмельницький зернопродукт» ²⁷	Хмельницька обл., м. Хмельницький, вул. Заводська, 53	10 400	-
51	ТОВ «ВВТ ГРЕЙН»	Хмельницька обл., смт Ярмолиці, вул. Гагаріна, 44/1	12 500	1,15
55	ПрАТ «Райз-Максимко» Кам'янець-Подільська філія	Хмельницька обл., с. Гуменці, Кам'янець-Подільський район	55 000	5,05
56	ТОВ «Еколінія»	Хмельницька обл., с. Балинівка, вул. Кутузова, 33	40 000	3,68
57	ТОВ «Кононівський елеватор»	Хмельницька обл., с. Балинівка, вул. Небесної сотні, 26-А	154 000	14,15
Всього			1 088 110	100

- (55) Отже, загальний максимально можливий обсяг зернових складів, розташованих у зоні охоплення, становить 1 088 110 тонн (за умови, що всі зернові склади є пустими).
- (56) Тобто, за наведених вище умов, із загальною потужністю ДП «Дунаєвецький КХП» у 126 000 тонн, його відсоток у загальному обсязі зернових складів (1 088 110 тонн), розташованих у зоні охоплення, становить 11,58 %.
- (57) З метою визначення стану конкуренції на Ринку в зоні охоплення, Комітетом розраховано Індекс Герфіндаля-Гіршмана²⁸ за формулою, наведеною нижче:

$$HHI = \sum_{i=1}^n P_i^2$$

де P_i – частка на ринку i -го суб'єкта господарювання;

n – кількість суб'єктів господарювання, які діють на цьому ринку.

Залежно від значення ННІ, виокремлюють три типи ступенів концентрації: висококонцентрований ринок, помірно концентрований ринок та низько концентрований ринок. Вони не є офіційно визначеними параметрами, але слугують орієнтовними показниками рівня концентрації на ринку²⁹, а саме:

- ≤ 1000 – ринок є неконцентрованим;
- від 1000 до 2000 – ринок є помірно концентрованим;
- ≥ 2000 (від 2000 до 10000) – ринок є висококонцентрованим.

- (58) За результатами проведених розрахунків встановлено, що індекс ринкової концентрації Герфіндаля-Гіршмана для Ринку в зоні охоплення становить 1 930, що свідчить про те, що в досліджуваних часових межах Ринок є помірно концентрованим.
- (59) Водночас слід звернути увагу, що характерною особливістю Ринку є його динамічність. Тобто, можливість зміни ринкової частки суб'єкта господарювання залежно від наповненості його зернових складів (наявності м'ясяця для зберігання зерна) у конкретний проміжок часу.

²⁷ Згідно з листом від 30.06.2017 № 30/06/17-2 (вх. № 8-126/6538 від 05.07.2017) ТОВ «Хмельницький зернопродукт» не надавало послуг із зберігання зерна в зазначений період.

²⁸ Індекс Герфіндаля-Гіршмана (ННІ, *Herfindahl-Hirschman Index*) є найбільш узагальнювальним показником, який враховує як чисельність суб'єктів господарювання, так і їх становище на ринку. Крім того, індекс вказує на те, яке місце, частку на певному ринку займають більш дрібні суб'єкти господарювання.

²⁹ Мікроекономіка: Підручник/за ред. В.Д. Базилевича. М59 – 2-ге видання, 2008, стор. 324.

Враховуючи, що наповненість зернових складів не є статичною величиною, визначити реальну (а не потенційну) частку окремого суб'єкта господарювання в зоні охоплення можливо лише в короткостроковому періоді.

У такому випадку під час визначення обсягу ринку та часток суб'єктів господарювання на ньому необхідно виходити із завантаженості кожного зернового складу, розміщеного в зоні охоплення, та наявності вільних обсягів для зберігання зерна в кожного окремого суб'єкта господарювання в досліджуваний короткостроковий період.

3.5. Послуги з відвантаження зерна, розміщеного на зерновому складі

(60) Як вже зазначалось при визначенні товарних меж Ринку, послуга із зберігання зерна є комплексною та включає в себе приймання, доробку, зберігання та відвантаження зерна.

(61) Разом із тим у господарській діяльності учасників Ринку виникають випадки, коли відсутня необхідність замовляти весь комплекс послуг, які входять до наведеного вище переліку.

(62) Зокрема, у разі придбання зерна, **яке вже зберігається на зерновому складі**, новий власник зерна не потребує отримання таких послуг, як «приймання» та «доробка».

Послуга зі «зберігання» зерна також може не придбаватися, а новий власник може мати намір замовити лише послугу з «відвантаження».

(63) У такому випадку виникає питання щодо визначення товарних меж ринку, на якому замовляються послуги з відвантаження зерна, оскільки суб'єкт господарювання – замовник послуги – не матиме можливості обрати іншого надавача послуг, крім суб'єкта зберігання зерна, на зерновому складі якого зберігається придбане зерно.

(64) З метою коректного визначення товарних меж ринку слід враховувати, що відповідно до статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції»:

ринок товару (товарний ринок) – сфера обороту товару (взаємозамінних товарів), на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція;

товар - будь-який предмет господарського обороту, в тому числі продукція, роботи, послуги, документи, що підтверджують зобов'язання та права (зокрема цінні папери).

(65) Розглядаючи вказаний випадок, Комітет виходить із того, що предметом господарського обігу, на який протягом певного часу і в межах певної території формується попит і пропозиція, є **зерно**.

При цьому покупець може обрати зерно, яке зберігається на будь-якому зерновому складі в територіальних межах ринку та пропонується до продажу в досліджуваних часових межах.

Крім того, Комітет вважає, що покупець обізнаний про необхідність замовлення послуги з відвантаження зерна ще під час виявлення наміру придбати зерно. У свою чергу, вартість та умови отримання такої послуги можуть бути одним із критеріїв обрання товару на ринку в певного суб'єкта господарювання-власника зернового складу.

Отже, у такому випадку складовими ринку зерна є послуга зі зберігання зерна й послуга з відвантаження зерна (яке розміщено на зерновому складі/елеваторі) та ринок визначається як один «системний ринок», у межах якого послуга з відвантаження може бути «допоміжною послугою».

3.6. Аналіз вартості послуг зі зберігання зерна

- (66) Відповідно до додатка № 1 до договору складського зберігання зерна, укладеного 24.01.2017 між ТОВ СП «Нібулон» та ДП «Дунаєвецький КХП», вартість послуг, що надає ДП «Дунаєвецький КХП», зокрема, становить:
- зберігання – 68 грн /тонну/міс. (з ПДВ);
 - відвантаження на залізничний транспорт – 219,00 грн/тонну (з ПДВ);
 - відвантаження на автотранспорт – 219,00 грн/тонну (з ПДВ);
 - зважування вагона – 1 062,94 грн/шт. (з ПДВ);
 - подача та забирання вагона – 1 260,84 грн/шт. (з ПДВ).
- (67) З метою порівняння вартості послуг ДП «Дунаєвецький КХП» із цінами на аналогічні послуги, які надавали інші суб'єкти господарювання в межах одного товарного ринку, Комітетом опитано конкурентів ДП «Дунаєвецький КХП».
- (68) Суб'єкти господарювання, що здійснюють господарську діяльність на Ринку, на вимоги Комітету надали інформацію про тарифи на послугу зберігання зерна на зернових складах (з 01.07.2016 по 30.06.2017) та копії відповідних підтвердних документів (наказів, витягів із протоколів тощо).
- (69) Узагальнена інформація щодо кожного суб'єкта господарювання наведена в таблиці 4.

Таблиця 4

Інформація щодо вартості послуг зі зберігання зерна на Ринку

1	Назва суб'єкта господарювання	Документ, яким встановлено вартість послуги	Вартість послуги зі зберігання зерна, грн (з ПДВ)		Вартість послуги з відвантаження зерна на: автотранспорт/ на залізничний транспорт, грн (з ПДВ)	
			2016 рік (з 01.07.2016 по 31.12.2016), грн/тонна/місяць	2017 рік (з 01.01.2017 по 30.06.2017) грн/тонна/місяць	2016 рік (з 01.07.2016 по 31.12.2016), грн	2017 рік (з 01.01.2017 по 30.06.2017), грн
			4	5	6	7
1	ТОВ «Еколінія»	Наказ від 01.07.2016 № 84/1	45,00	45,00	90,00/ 90,00	90,00/ 90,00
2	ТОВ «Чорно-острівське ХПП»	Наказ від 17.05.2016 № 71а (для зернових)	36,00	36,00	80,04/ 80,04	
		Наказ від 27.01.2017 № 58а (для зернових) з 20.02.2017		41,40		86,04/ 86,04
3	ТОВ «Хмельницьк-млин»	Наказ від 01.07.2015 № 273-В	40,20	40,20	85,20/ 85,20	85,20/ 85,20
4	ТОВ «Кононівський елеватор» Балинська дільниця	Наказ від 28.06.2016 № 56-ОД (для ранніх зернових)	45,78	45,78	102,60/ 102,60	102,60/ 102,60

1	2	3	4	5	6	7
5	ПрАТ «Закупнянське ХПП»	Витяг з протоколу правління № 4 ПрАТ «Закупнянське ХПП» від 02.07.2016	44,04	44,04	90,54 90,54	90,54/ 90,54
6	ПрАТ «Городоцький елеватор суфле»	Наказ від 30.06.2016 № 30/06/2016	49,50	49,50	95,00/ 95,00	95,00/ 95,00
7	ДП «Дунаєвецький комбінат хлібопродуктів»	Наказ від 01.07.2016 № 133-В	39,00		95,00/ 105,00	95,00/ 105,00
		Наказ від 03.01.2017 № 4-В		68,00		219,00/ 219,00

(70) Виходячи із зазначених вище даних, у період з 01.07.2016 по 31.12.2016 у ДП «Дунаєвецький КХП» були одні з найнижчих тарифів на послугу зі зберігання зерна порівняно з конкурентами, а саме 39,00 грн за 1 т/місяць.

(71) На початку 2017 року ДП «Дунаєвецький КХП» відповідно до наказу від 03.01.2017 № 4-В встановило тариф на послугу зі зберігання зерна в розмірі 68,00 грн за одну тону на місяць, яка була найвищою в досліджуваній зоні охоплення.

(72) У відповідь на вимогу Комітету ДП «Дунаєвецький КХП» повідомило³⁰, що «на підприємстві діє Положення про ціноутворення на цінову політику, яке введено в дію наказом від 30.12.2015 № 201-В, метою якого є визначення ціноутворення у конкретній ринковій ситуації, визначення цінової стратегії, покриття витрат та одержання прибутку. Враховуючи механізм формування ціни згідно даного Положення, ціна реалізації послуг на підприємстві формується шляхом складання калькуляції відпускної ціни на послуги, з врахуванням повної планової собівартості виробництва, визначеної на основі економічно обґрунтованих планових витрат на калькульовану одиницю собівартості послуг із врахуванням прибутку та податку на додану вартість».

Причинами, що сприяли збільшенню вартості послуг, які надає ДП «Дунаєвецький КХП» у 2016 – 2017 роках, є:

- збільшення мінімальної заробітної плати згідно із Законом України;
- підвищення вартості електроенергії;
- зростання амортизації у зв'язку з поліпшенням і модернізацією основних засобів.

Тому, враховуючи «вищевикладене, вартість послуг у 2017 році є вищою порівняно з 2016 роком».

(73) Суб'єкти господарювання, що отримували послуги зі зберігання зерна від ДП «Дунаєвецький КХП», на вимоги Комітету надали інформацію про тарифи за 2017 рік та копії відповідних підтвердних документів (актів здачі-прийняття робіт (надання послуг).

(74) Узагальнена інформація щодо кожного суб'єкта господарювання наведена в таблиці 5.

³⁰ Лист ДП «Дунаєвецький КХП» від 07.04.2017 № 343 (вх. № 8-126/3474 від 12.04.2017).

№ п/п	Назва суб'єкта господарювання	Документ, що підтверджує вартість послуг	Вартість послуги зі зберігання зерна, грн/тонн/місяць (з ПДВ)	Вартість послуги з відвантаження зерна на: автотранспорт/ залізничний транспорт, грн/тонн/місяць (з ПДВ)
1	ТОВ «АКЦЕПТ»	Акт від 31.01.2017	68,00	
		Акт від 09.02.2017		219,00
2	ТОВ «АСТРАВЕСТ»	Договір складського зберігання зерна від 26.01.2017 № 8	68,00	219,00
3	ТОВ «СТОЛИЧНИЙ МЛИН»	Акт від 28.02.2017	68,00	
		Акт від 10.03.2017		219,00
4	ТОВ «ЗЕРНОВА ГРУПА КИЇВ»	Акт від 28.02.2017	68,00	
		Акт від 31.03.2017		219,00
5	ТОВ «УКРАЇНСЬКІ АБРАЗИВИ»	Акт від 31.01.2017	68,00	
		Договір складського зберігання зерна від 27.01.2017 № 10		219,00
6	ТОВ «КОМПАНІЯ У.Б.К.»	Акт від 28.02.2017	68,00	
		Акт від 29.03.2017		219,00

(75) З огляду на зазначені вище дані, для суб'єктів господарювання, які отримували послугу зі зберігання зерна у ДП «Дунаєвецький КХП», починаючи з початку 2017 року, встановлено однакову ціну послуги, а саме 68,00 грн за одну тону на місяць.

(76) Це свідчить про застосування ДП «Дунаєвецький КХП» однакових цін на послуги зі зберігання зерна до всіх зберігачів зерна.

4. ВИСНОВОК ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

(77) Комітетом проведено дослідження Ринку. Для проведення дослідження Ринку було розроблено підходи до визначення (встановлення) його територіальних (географічних) меж, які використано під час встановлення мінімальної території, за межами якої, з точки зору споживача, придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів товарної групи), є неможливим або недоцільним.

(78) Аналіз отриманих даних засвідчив, що на Ринку здійснює діяльність 19 суб'єктів господарювання та встановлено частку кожного суб'єкта господарювання (враховуючи максимальну місткість зернових складів) у загальному обсязі зернових складів, розташованих у зоні охоплення:

- ПП «Аграрна компанія 2004» – 14,36 %;
- ТОВ «Кононівський елеватор» – 14,15 %;
- ДП «Дунаєвецький комбінат хлібопродуктів» – 11,58 %;

- ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація Україна»; (Філія «Богданівецький КХП») – 8,27 %;
- ТОВ «Хмельницьк-млин» – 6,84 %;
- ТОВ СП «НІБУЛОН» філія «Смолич» – 6,07 %;
- ТОВ «Агротек-ХПП» – 5,97 %;
- ТОВ «Волочиськ-Агро» – 5,97 %;
- ПрАТ «Райз-Максимко» Кам'янець-Подільська філія – 5,05 %;
- ПрАТ «Закупнянське хлібоприймальне підприємство» – 3,71 %;
- ПрАТ «Городоцький елеватор суффле» – 3,68 %;
- ТОВ «Еколінія» – 3,68 %;
- ПрАТ «Чорноострівське хлібоприймальне підприємство» – 2,94 %;
- ПрАТ «Деражнянське хлібоприймальне підприємство» – 2,36 %;
- ТОВ «Хмельницькхлібопродукт» – 2,21 %;
- ТОВ «КЛОВ» – 2,01 %;
- ТОВ «ВВТ ГРЕЙН» – 1,15 %;
- ТОВ «Баришівська зернова компанія» – 0 %;
- ТОВ «Хмельницький зернопродукт» – 0 %.

(79) Відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо:

на цьому ринку у нього немає жодного конкурента;

не зазнає значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі сировини, матеріалів та збуту товарів, наявності бар'єрів для доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин.

Монопольним (домінуючим) вважається становище суб'єкта господарювання, частка якого на ринку товару перевищує 35 відсотків, якщо він не доведе, що зазнає значної конкуренції.

Монопольним (домінуючим) також може бути визнане становище суб'єкта господарювання, якщо його частка на ринку товару становить 35 або менше відсотків, але він не зазнає значної конкуренції, зокрема, внаслідок порівняно невеликого розміру часток ринку, які належать конкурентам.

(80) Частка ДП «Дунаєвецький КХП» у зоні охоплення навколо зернового складу з радіусом 61,75 км у часових межах 2016/2017 МР становить 11,58 %. Найбільший учасник Ринку ПП «Аграрна компанія 2004» має частку 14,36 %. Жоден суб'єкт господарювання не займає монопольного (домінуючого) становища на Ринку.

(81) Ринок оцінюється як помірно концентрований.

(82) Отже, ДП «Дунаєвецький КХП» не займає монопольного (домінуючого) становища на Ринку в зоні охоплення навколо зернового складу з радіусом 61,75 км у часових межах 2016/2017 МР.

(83) Суб'єкти зберігання зерна, зернові склади яких розміщені на території Хмельницької області, у межах якої ДП «Дунаєвецький КХП» конкурує з іншими учасниками ринку послуг зі зберігання зерна, мають потенційну можливість надавати послуги зі зберігання зерна іншим суб'єктам господарювання.

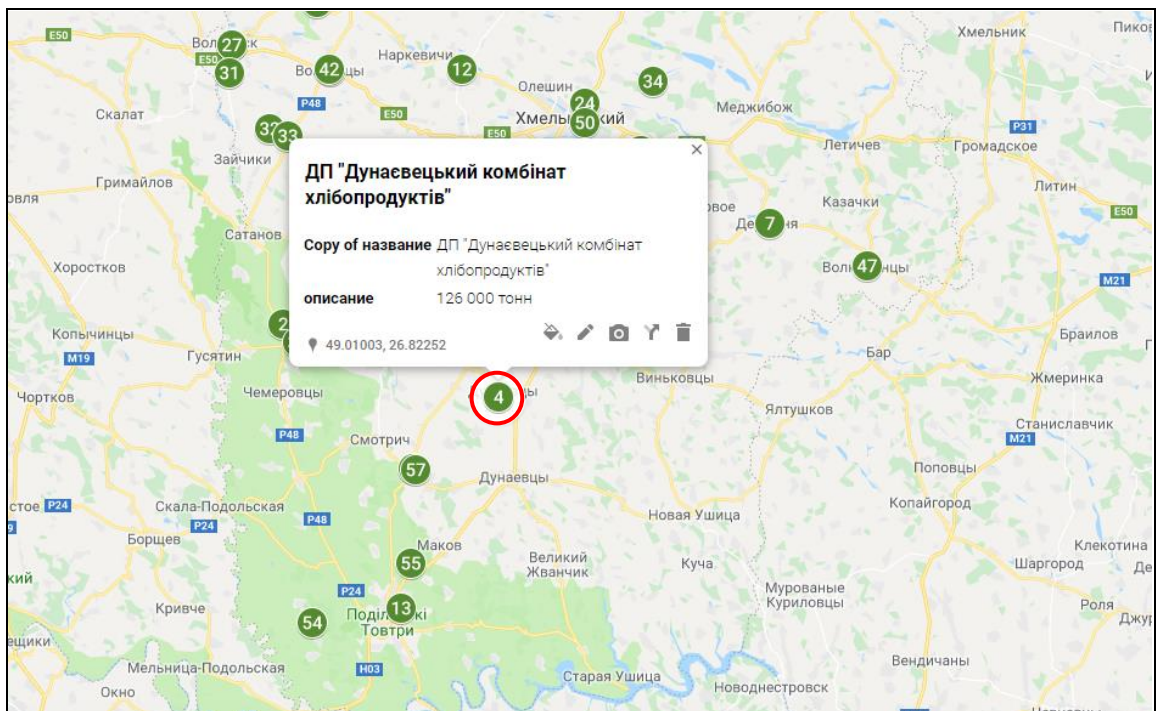
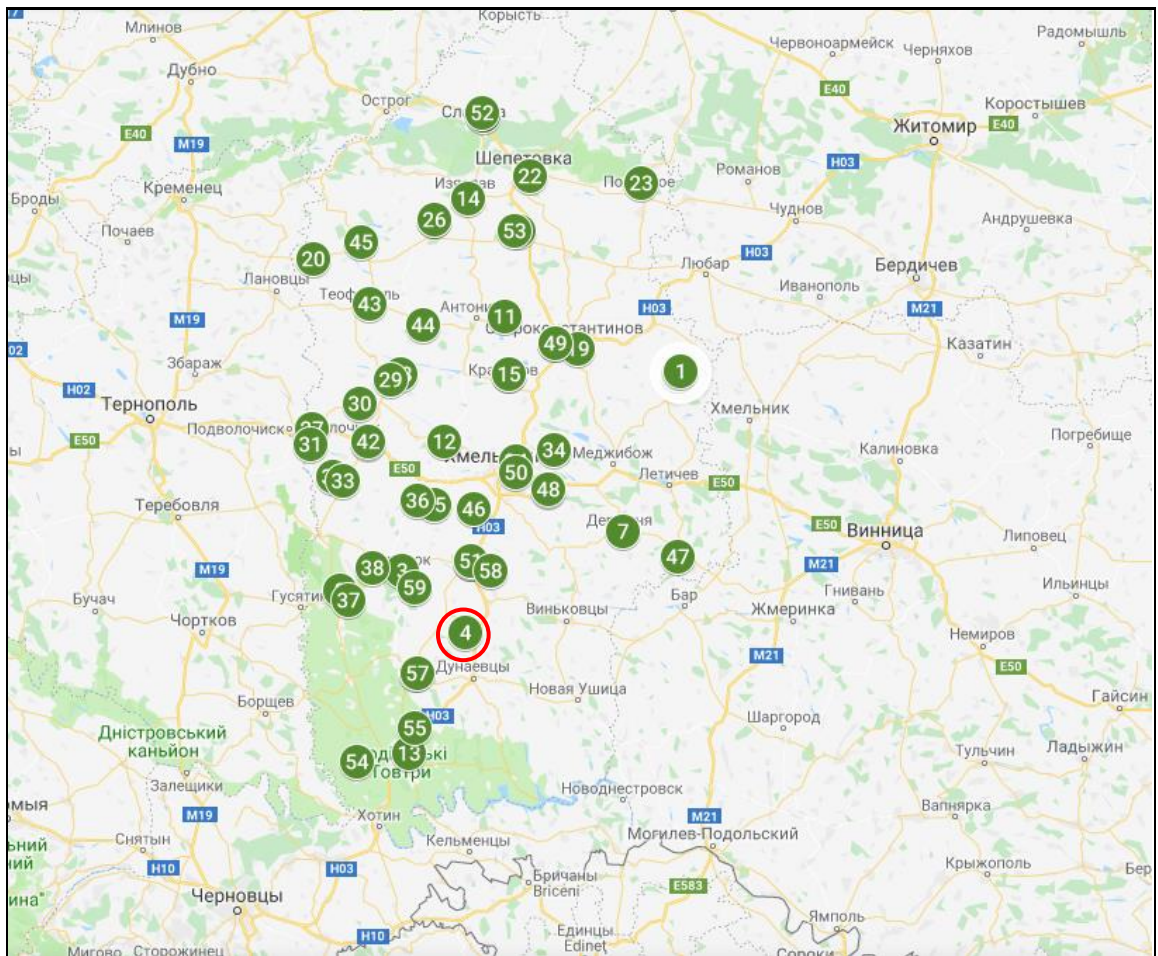
(84) ДП «Дунаєвецький КХП», крім «комплексних» послуг зі зберігання зерна, надає також послуги з відвантаження зерна, яке зберігається на зерновому складі, на автотранспорт/залізничний транспорт на підставі окремих цивільно-правових правочинів.

- (85) Комітетом встановлено, що послуга з відвантаження зерна не формує окремого товарного ринку, а вважається «допоміжною послугою», яка доповнює ринок послуг зі зберігання зерна, та разом їх визначено як один «системний ринок».

Голова Колегії

А. КОНОПЛЯНКО

Схема розміщення суб'єктів зберігання зерна на території Хмельницької області

№ контуру на карті	Назва суб'єкта господарювання - суб'єкта зберігання зерна
1	ТОВ «Комбікормовий завод»
2	ПрАТ «Закупнянське хлібоприймальне підприємство»
3	ПрАТ «Городоцький елеватор суффле» (правонаступник ПрАТ «Вікторійське хлібоприймальне підприємство»)
4	ДП «Дунаєвецький комбінат хлібопродуктів»
5	ДП ДАК «Хліб України» «Богданівецький комбінат хлібопродуктів»
6	ПАТ «Чотирбоцьке хлібоприймальне підприємство»
7	ПАТ «Деражнянське хлібоприймальне підприємство»
8	ВАТ Красилівське ПХП
9	ДП ДАК «Хліб України» «Старокостянтинівський елеватор»
10	Агропромислове науково-виробниче підприємство «Візит»
11	ПрАТ «Антонівське хлібоприймальне підприємство»
12	ТОВ «Чорноострівське хлібоприймальне підприємство»
13	ТОВ СП «Нібулон»
14	ТОВ СП «Агро-Віста»
15	ПВКФ «Поділля Агропродукт»
16	ТОВ «Компанія «Укреліагро»
17	ТОВ «Агробізнес»
18	ТОВ «Клов»
19	ТОВ «Кононівський елеватор»
20	ПрАТ «Зернопродукт МХП»
21	ТОВ «Лотівка Еліт»
22	ТОВ «Лотівка Еліт»
23	ТОВ «Лотівка Еліт»
24	ТОВ «А.Т.К.»
25	ТОВ «Баришівська зернова компанія»
26	ПП «Аграрна компанія 2004»
27	ПП «Аграрна компанія 2004»
28	ПП «Аграрна компанія 2004»
29	ПП «Аграрна компанія 2004»
30	ПП «Аграрна компанія 2004»
31	ПП «Аграрна компанія 2004»
32	ПП «Аграрна компанія 2004»
33	ПП «Аграрна компанія 2004»
34	ПП «Аграрна компанія 2004»
35	ПП «Аграрна компанія 2004»
36	ПП «Аграрна компанія 2004»
37	ПП «Аграрна компанія 2004»
38	ПП «Аграрна компанія 2004»
39	ТОВ «Волочинськ-Агро»
40	ТОВ «Хмельницькхлібопродукт»
41	ТОВ «Хмельницькхлібопродукт»
42	ТОВ «Агротек-ХПП»
43	ТОВ «Україна 2001»
44	ТОВ «Україна 2001»
45	ТОВ «Поділля Елеватор»
46	ТОВ «Хмельницьк-млин»
47	ПП «Торгово-промислова компанія «Віком»
48	ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація України»
49	ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація України»

50	ТОВ «Хмельницький зернопродукт»
51	ТОВ «ВВТ Грейн»
52	ТОВ «Акріс Агро»
53	ТОВ «Прометей Сайлос»
54	ПП «Аграрна компанія 2004»
55	ПрАТ «Райз-Максимко»
56	ТОВ «Еколінія»
57	ТОВ «Кононівський елеватор»
58	ПП «Аграрна компанія 2004»